

Természetes folyamatokra épülő PRO SILVA szemléletű erdőgazdálkodás a Nagy-Milic Natúrparkban

A XX. század végére a rohanó világban élő modern ember a megújuló energia forrást, természetes alapanyagot biztosító faanyag folyamatos megtermelése mellett újabb, természetes igényekkel fordult az erdők felé. Ekkor a natúrpark gondolat hazai elterjedésével párhuzamosan az erdők szolgáltató és védelmi funkciója is felértékelődött. Ennek az egyre kontrasztosabban kirajzolódó igénynek kiemelt jelentősége van a több, mint 60%-os erdőborítottságú Nagy-Milic Natúrparkban. Az eddig szinte kizárólag a faanyagtermelésre koncentráló erdőgazdálkodás ma már nem csak elvekben deklaráltan, hanem tevékenysége során is megpróbálja érvényre juttatni az erdők faanyagtermelési funkciója mellett azok ökológiai, védelmi és szociális funkcióit egyaránt. Ennek a kezdődő szemléletváltásnak köszönhetően a Füzervári Erdőbirtokossági Társulat, 2001-ben mintegy 250 ha erdőterületen a vágásos erdőgazdálkodásról átállt a folyamatos erdőborítást biztosító, Pro Silva szemléletű szálaló erdőgazdálkodásra.

A PRO SILVA lényege, hogy „...a természetes erdők strukturális, vizuális és biológiai sokféleségének a lehető legteljesebb megközelítése mellett törekszik az értékes faanyag és egyéb erdei termék fenntartható, gazdaságos megtermelésére – a folyamatos erdőborítás fenntartása, és a termőhelyi adottságokon nyugvó természetes folyamatok felhasználása révén”. /PRO SILVA HUNGARIA ALAPSZABÁLY 2.§ (2)/

Kitermelt lék

A Nagy-Milic Natúrpark fenntartható tájhasználatot szorgalmazó célkitűzéseinek szerves részeként – és összhangban a Zempléni Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési irányelveivel – a fenntartható erdőgazdálkodás nem csak a folyamatos idős erdőborítást biztosító multifunkcionális gazdálkodást vetíti elé, hanem a manapság különösen felértékelte alacsony energia bevételű (low input) erdőkezelést is. Azzal együtt, hogy a már-már elfeledett, eltűnt természetes erdőkhöz közeli élményt újra megtalálhatja a Natúrparkban barangoló természetjáró, a helyi közösség számára is egy kedvezőbb, olcsóbb erdőművelési eljárás bevezetésével biztosítható a környékbeli erdők egyik jelentős terméke a faanyag, vagy annak gazdasági használata.

Spontán lék

A Füzervári Erdőbirtokossági Társulat a Bodó- és a Drahos-rét környékén lévő erdőterületén megkezdett, az eddigiektől eltérő új szemléletű, ökológiai megalapozottságú PRO SILVA szemléletű erdőgazdálkodási gyakorlata tanulmányozható a Drahos-rét mentén elindulva az erdei úton, néhány száz méter után letérve az országos kék turista jelzésről.

Először – az erdei út elején kb. ötven méterre – egy kis kitérővel érdemes besétálni az erdőbe, hogy a természetközeli erdőgazdálkodás alapjául szolgáló mintát egy természetes úton, szédülés (természetes bolygatás) következtében kialakult léket, benne a több, mint tíz fafajból álló felújult elegyes bükk újulat csoportot felkeressük.

Az eddigiekkel összhangban a PRO SILVA szemlélettel kezelt erdők:

- folyamatosan borítják a talajt;
- élőfakészletük és növedékük nagy és közel állandó;
- meghatározó mértékben őshonos fafajúak;
- elegyesek, vegyeskorúak, többszintűek;
- biológiai és szerkezeti változatosságuk megközelíti a természetes erdőkét;
- természetes úton újulnak fel, és mindezek következtében „örökéletűek”;
- állékonyak, ellenállóak;
- a természetes táj élményét adják, és ami a legfontosabb:
- a gazdaságosan kitermelhető faanyag mennyiségének és minőségének csökkenése nélkül folyamatosan nyújtják az ember és az élővilág többi tagja számára nélkülözhetetlen egyéb szolgáltatásokat, pl. élőhelyet, tiszta levegőt, vizet. (VARGA, 2003)¹

Tovább haladva a Drahos-rét mentén az erdei úton még a vágásos erdőgazdálkodás során felújított, annak kedvezőbb példájaként szolgáló erdősítés mellett haladunk el. Olyan bükkösökbe érünk be és haladunk végig, amelyek jellemzően homogén, elegyetlen állományait a korábbi erdőgazdálkodás sematizáló gyakorlata alakította ki. Ezekben a faállományokban kezdődött el Pro Silva szemlélettel a természetes erdőkhöz hasonló szerkezetű és működésű száralak erdőalak kialakítása, amelynek a kezdeti lépései – a gazdasági szempontból kedvezőtlen minőségű, és/vagy a gazdasági értékük csúcspontján lévő, értékükben később inkább már romló faegyedek, csoportok kitermelésével kialakított kis lékek – figyelhetők meg a természeti szépségekben bővelkedő erdőterületen. A természetes erdők, illetve a Kárpátokban még fellelhető őserdő maradványokban megfigyelhető természetes folyamatok mintájára – a megfelelő méretű és tájolású lékekben emberi beavatkozás nélkül lehetővé válik az erdő fennmaradását biztosító elegyes újulat (az erdei fák csemétéinek) természetes úton történő megjelenése.

Fontos megjegyezni, hogy a biológiai sokféleség fenntartása – illetőleg ezekben a homogén állományokban a növelése – is cél. Ennek érdekében az őshonos elegyfajok megjelenésének biztosítása mellett az erdők

Őserdő minta

¹VARGA B. (2003): FAO – IUCN – PRO SILVA tanfolyam segédlet, kézirat, Eger.

egészséges működéséhez nélkülözhetetlen – a gazdaságilag kevésbé értékes, vagy értéktelen – odvas és holt fáknak az erdőben való megtartása is jól megfigyelhető.

A kedvezőbb állomány szerkezet, változatos átmérőeloszlás mielőbbi elérése érdekében a nagyméretű – gazdaságilag már értéktelenebb – faegyedek visszahagyásra kerülnek és a kisebb átmérőcsoportba tartozó vékonyabb, alsósztintű faegyedek is megkímélendők. Ez utóbbiak csak ott kerülnek kitermelésre, ahol egy-egy kitermelendő facsoportba esnek.

A Nagy-Milic Natúrpark gazdag állatvilága és annak könnyebben megfigyelhető képviselői a madarak számára is változatosabb élőhelyet kínál az eddigiekben

Holt fa

leírt szemlélettel és módon kezelt erdő. Ezt leglátványosabban az odvas és holt fákhöz kötődő odúlakók, például a harkályfélék és a légykapók hálálják meg gazdag előfordulásukkal.

Ne feledkezzünk meg a néhány kilométeres gyalogútunk végével a Bodó-rét széléhez kikerkező természetes erdőszegélyről, amely az itt megélő cserje és kísérő fajok nagyobb fajszerkezetének köszönhetően a szomszédos hegyi rét mellett a rovarok, ezen belül is a lepkék legfontosabb élőhelye.

A Füzérvári Erdőbirtokossági Társulat az erdőterületén megindított, új szemléletű, fenntartható erdőgazdálkodása megfelelő példával szolgál a natúrpark más, erdőgazdálkodásra alkalmas erdőterületein a PRO SILVA szemléletű, folyamatos erdőborítás melletti szálaló erdőgazdálkodás mielőbbi bevezetésére.

Frank Tamás

*Középtarka harkály
(Dendrocopus medius)*